

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในวงการการศึกษาของไทยหลายต่อหลายด้านด้วยกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีการสอน ตลอดจนการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะบรรดานักการศึกษาทั้งหลายต่างมีความเห็นตรงกันว่า ระบบการศึกษาของไทยแต่เดิมนั้นเป็นระบบการศึกษาที่ "มุ่งเน้นเอกัตบุคคล เพื่อสนับสนุนสิทธิ เศรษฐกิจแบบทุนนิยมมากกว่าส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกัน ความเห็นแก่ส่วนรวม ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความห่วงใยต่อสมาชิกในสังคมด้วยกัน อันเป็นแนวโน้มของวิถี เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลก ในปัจจุบันนี้ ผลผลิตของระบบการศึกษาแบบนี้ ก็คือทำให้แต่ละคนมุ่งเอาทีเขาเกิน บัดแข็งบัคษาซึ่งกันและกัน มุ่งในทางสะสมความมั่งคั่ง ไม่คิดถึงสังคม แม้ในหมู่ผู้ที่มีการศึกษาก็มักจะเป็นเอกลักษณ์ของตน จนไม่อาจจะประสานกับผู้อื่นได้ เพราะการฝึกอบรมแบบเน้นบุคคลเป็นศูนย์กลางจนเกินไปนั่นเอง"¹

จากแนวความคิดดังกล่าวของนักการศึกษา จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในวงการการศึกษาของไทย และวิทยาศาสตร์ก็เป็นวิชาหนึ่งที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากว่า สมควรจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วย เพราะเท่าที่ผ่านมาการสอนวิทยาศาสตร์ของครูในโรงเรียน เน้นที่เนื้อหาและการจดจำโดยมีครูเป็นศูนย์กลางแต่ผู้เดียว

---

¹สุนทร สุนันท์ชัย, "เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้," ศูนย์ศึกษา, 21:4 (พฤษภาคม - กรกฎาคม 2518); 23-25.

ซึ่งเป็นการขัดกับปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ที่เห็นว่า "วิทยาศาสตร์นั้นเป็นความรู้ที่ได้มาโดยวิธีการที่มีพื้นฐานจากการสังเกต (Science is the body of knowledge obtained by method based upon observation)"² ดังนั้นในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่กว้างใหม่ จึงได้มีการยึดแนวความคิดใหม่ในการสอนวิทยาศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการสืบค้นด้วยตนเอง มีใจแบบเดิมที่ยึดการเรียนแบบจกจำเฉพาะเนื้อหาอย่างเดียว ทั้งนี้ก็ด้วยความเชื่อมั่นในหลักการที่ว่าในการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์จะต้องให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนในกระบวนการสืบค้นเป็นหลัก และในขณะเดียวกัน ผู้เรียนก็จะได้เรียนรู้ส่วนที่เป็นเนื้อหาวิชาควบไปด้วยในตัว

แต่ นักการศึกษาก็ได้มีความเห็นเช่นนี้ทุกคนไป ดังเช่น บลัฟ (Blough)³ ได้กล่าวถึงไว้ว่า ในการสอนวิทยาศาสตร์จะมุ่งเน้นแต่เฉพาะการสืบค้นอย่างเดียวไม่ได้ เนื้อหาวิชาถือว่ามีความสำคัญและเป็นการจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนได้สะสมความรู้จากการอ่านด้วย ประเด็นสำคัญที่บลัฟเน้นไว้ก็คือ การสอนวิทยาศาสตร์ที่เพียงให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานพึงพอใจนั้นไม่เป็นการเพียงพอ จะต้องมุ่งหวังผลทางด้านเนื้อหาสาระด้วย มิฉะนั้นผู้เรียนจะเสียเวลาโดยไม่คุ้มค่า ยิ่งกว่านั้น บลัฟยังได้ชี้ให้เห็นด้วยว่าในหลายๆกรณี ผู้เรียนมีความสามารถจำกัดที่จะไม่อาจเรียนรู้ผ่านทางกระบวนการสืบค้นได้ จึงมีความจำเป็นที่จะได้อาศัยวิธีการอื่นๆ เป็นเครื่องเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

² Robert B. Wischner, Science, Man and Society.

(Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1971), p.4.

³ ภัฏฐพงษ์ เจริญพิทย์, "บางสิ่งบางประการเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ในการสอนวิทยาศาสตร์," ศรีนครินทร์วิโรฒ พับนโลก, 2:2 (พฤษภาคม - กันยายน, 2519),

จะเห็นได้ว่า เพียงแต่เรื่องวิธีการสอนเรื่องเดียวกันยังหาข้อยุติตกลงกันไม่ได้ ว่าวิธีการใดเหมาะสมที่สุด ดีที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการสอนแต่ละวิธีนั้นก็ทั้งข้อดีและข้อเสียในตัวเอง ในการที่จะตัดสินว่าวิธีการสอนแบบใดจะเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุดหรือดีกว่านั้น ก็ควรจะได้มีการศึกษาทดลอง มีการวิเคราะห์วิจัยแล้วจึงนำผลที่ได้มาพิจารณา ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องของวิธีการสอนแบบต่างๆตลอดมา ในระยะหลังๆนี้ได้มีการกล่าวขวัญกันถึงการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนกันมาก และได้มีผู้สร้างชุดการสอนขึ้นในหลายๆสาขาวิชา หลายๆระดับชั้น ซึ่งวิธีการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนแตกต่างไปจากวิธีการเรียนการสอนแบบอื่นๆ และนักการศึกษาบางท่านก็เชื่อว่าผลที่ได้จากการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนนี้ดีกว่าการเรียนการสอนแบบเก่าๆ ผู้วิจัยจึงใคร่ที่จะทำการทดลองเพื่อดูว่าผลการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนจะดีกว่าผลการเรียนการสอนแบบอื่นๆหรือไม่ โดยทำการทดลองเปรียบเทียบผลการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบศูนย์การเรียนกับแบบบรรยายประกอบการสาธิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์แบบศูนย์การเรียนกับแบบบรรยายประกอบการสาธิตที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สอง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์แบบศูนย์การเรียนกับแบบบรรยายประกอบการสาธิตที่มีต่อความจำในเนื้อหาวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สอง
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์แบบศูนย์การเรียนกับแบบบรรยายประกอบการสาธิตที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สอง
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สองก่อนและหลังการสอนแบบศูนย์การเรียน
5. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สองก่อนและหลังการสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต

สมมติฐานของการวิจัย

1. การสอนแบบศูนย์การ เรียนกับแบบบรรยายประกอบการ สาธิตมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิทยาศาสตร์ของนัก เรียนแตกต่างกัน
2. การสอนแบบศูนย์การ เรียนกับแบบบรรยายประกอบการ สาธิตมีผลต่อความจำในเนื้อหาวิชาของนัก เรียนแตกต่างกัน
3. การสอนแบบศูนย์การ เรียนกับแบบบรรยายประกอบการ สาธิตมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนัก เรียนแตกต่างกัน
4. ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนัก เรียนก่อนและหลังจากที่ครูสอนแบบศูนย์การ เรียนแตกต่างกัน
5. ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนัก เรียนก่อนและหลังจากที่ครูสอนแบบบรรยายประกอบการ สาธิตแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จำกัดอยู่ภายในขอบ เขตดังนี้ คือ

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองสอนแบบศูนย์การ เรียนกับแบบบรรยายประกอบการ สาธิตมีกลุ่มละ 37 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สองของโรงเรียนประชาราษฎร์อุปถัมภ์
2. ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพอารมณ์ของนักเรียน และสิ่งแวดล้อมของนักเรียนขณะที่ทำการทดลอง
3. เรื่องที่ทำการทดลองคือเรื่อง "ความร้อนในชีวิตประจำวัน" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่สอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยแต่ละกลุ่มมีระดับสติปัญญา พื้นฐานทางเศรษฐกิจและครอบครัว และความสนใจต่างๆกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นตัวแทนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สองโดยทั่วไป

2. นักเรียนยังไม่เคยทราบรายละเอียดเรื่อง "ความร้อนในชีวิตประจำวัน" ในเนื้อหาที่จะสอนมาก่อน

3. อุปกรณ์การสอนที่ใช้ในการสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิตใช้สอนเรื่องนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความจำกัของกวรวิจัย

1. ห้องที่ครูสอนแบบศูนย์การเรียนใช้เวลาคาบละ 3 ชั่วโมง แต่ห้องที่ครูสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิตใช้เวลาคาบละ 1 ชั่วโมง ซึ่งอาจทำให้ผลการเรียนแตกต่างกันได้

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองประมาณ 4 สัปดาห์ ซึ่งอาจจะน้อยเกินไปสำหรับวัดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม

3. แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปรับปรุงจากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นสำหรับชุดการสอนที่นำมาทดลองเป็นเกณฑ์ ซึ่งอาจทำให้การวิจัยคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้

4. แบบสอบวิชาวิทยาศาสตร์ประจำภาคต้นของโรงเรียนประชาราษฎร์อุปถัมภ์เป็นแบบสอบที่สร้างขึ้นโดยครูผู้สอนเอง ไม่ได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และค่าความเที่ยงตรง (Validity) ก่อนที่จะใช้สอบจริงๆ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษาปรับปรุงเทคนิควิธีการสอนวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนปรับปรุงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้: แบ่งผู้เรียนออกเป็น 4-6 กลุ่มกิจกรรม แต่ละกลุ่มจะมีกิจกรรมและสื่อการสอนแตกต่างกันไปตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนหาประสบการณ์การเรียนรู้จากการประกอบกิจกรรมกลุ่มต่างๆจนครบทุกกลุ่ม
2. การสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต: ครูเป็นฝ่ายตั้งคำถาม และบรรยายประกอบการสาธิตของครูหรือนักเรียน การใช้สื่อการสอนมีแตกต่างกันไป โดยครูใช้ด้วยตัวเอง หรือให้นักเรียนใช้ตามคำแนะนำของครู เพื่อให้ให้นักเรียนคนอื่นๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามได้จนกว่าจะเข้าใจ วิธีการสอนแบบนี้ได้นำวิธีการสอนแบบบรรยายและวิธีการสอนแบบสาธิตที่ปรับปรุงแล้วของ สุวัฑ์ก⁴ นิยมคำ⁴ มาผสมกัน

---

⁴สุวัฑ์ก นิยมคำ, การสอนวิทยาศาสตร์แบบหัดหัดความคิด, (พระนคร: วัฒนาพานิช, 2517), หน้า 119-146.